

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi puolustusvoimista
annetun lain muuttamisesta ja sotilasopetuslaitoksista an-
netun lain kumoamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan puolustusvoimista annettua lakia muutettavaksi upseerien ja opistoupseerien koulutusjärjestelmien uudistamisesta ja upseerien koulutusorganisaation kehittämistä sekä vuoden 1993 alusta voimaan tulevasta puolustusvoimien uudesta hallinto- ja johtamisjärjestelmästä johtuen. Samalla ehdotetaan kumottavaksi sotilasopetuslaitoksista annettu laki.

Upseerien koulutus keskitettäisiin perustettavaan maanpuolustuskorkeakouluun, joka muodostettaisiin yhdistämällä nykyinen kadettikoulu, taistelukoulu ja sotakorkeakoulu. Opistoupseerien koulutusta antavan päällystöpiston nimi ehdotetaan yhdenmukaisuuden vuoksi muutettavaksi maanpuolustusopistoksi.

Puolustusvoimissa siirrytään uuteen hallinto- ja johtamisjärjestelmään vuoden 1993 alusta.

Nykyiset seitsemän sotilasläänä ja 23 sotilaspiiriä korvataan 12 sotilasläänillä sekä lähinnä poikkeusolojen varalta ja ensisijaisesti pääesikunnasta siirrettäviä tehtäviä hoitaviksi alueellisiksi hallintoyksiköiksi muodostettavilla kolmella maanpuolustusalueella. Puolustusvoimien rauhan ajan kokoonpanon yksityiskohtainen vahvistaminen ehdotetaan siirrettäväksi puolustusministeriöltä puolustusvoimain komentajalle, joka päättäisi asiasta puolustusministeriön vahvistamien perusteiden mukaan. Hallinto- ja johtamisjärjestelmän kehittämisen periaatteiden mukaisesti pääosa puolustusvoimien varikoista keskitetään yhteisen johdon alaiseksi materiaalilaitokseksi.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 1993 alusta.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

1.1. Upseerikoulutus

Ennen tämän vuoden syyskuuta voimassa olleen koulutusjärjestelmän mukaan upseerin peruskoulutus kadettikoulussa kesti kolme vuotta. Tämän koulutusjärjestelmän mukaan upseerit käyvät noin kahdeksan kuukautta kestävästä kapteenikurssin täydennyskoulutuksesta. Kapteenikurssin suorittaneet upseerit voivat pyrkiä sotakorkeakoulussa järjestettävälle yleisesikuntaupseerikurssille, joka yleisellä opintosuunnalla on kahden ja teknillisellä opintosuunnalla kolmen lukuvuoden pituinen.

Ne upseerit, jotka eivät suorita yleisesikuntaupseerin tutkintoa, suorittavat noin yhdeksän kuukautta kestävästä esiupseerikurssin taistelukoulussa.

Vuoden 1991 syyskuussa aloitetussa uudistuksessa koulutusjärjestelmässä upseerin tutkinto on suunniteltu ja järjestetty siten, että se 160 opintoviikon laajuisena ja oppisisältönsä puolesta täyttää ylemmälle korkeakoulututkinnolle asetetut vaatimukset. Koulutukseen pääsyn edellytyksenä on ylioppilastutkinnon suorittaminen, minkä lisäksi vaaditaan reservin upseerin koulutus, joka saadaan reserviupseerikurssilla taikka suorittamalla toimiupseerin alempi virkatutkinto tai opistoupseerin peruskurssin ensimmäisen vuoden yhteiskoulutusjak-

so. Keskiasteen ammatillisen koulutuksen kautta hakeutuville ylioppilastutkintoa suorittamattomille varataan tietynsuuruinen kiintiö.

Upseerin jatkotutkintona suoritetaan yleisesikuntaupseerin tutkinto, joka on noin 100 opintoviikon laajuinen. Jatkotutkinnon 30 ensimmäistä opintoviikkoa muodostuvat pääpiirteissään nykyisen kaltaisesta esipäätöskurssista, jonka suorittavat kaikki upseerit. Mainituilla opintoviikoilla parhaiten menestyneillä on mahdollisuus jatkaa opintoja yleisesikuntaupseerin tutkinnon suorittamiseksi.

Yleisesikuntaupseerin tutkintoon sisältyy sotilasammatillisen koulutuksen lisäksi tutkijan koulutusta, jossa on tarkoitus saavuttaa muiden korkeakoulujen ensimmäisen jatkotutkinnon tasoiset tutkijanvalmiudet.

Upseerin koulutusjärjestelmän mukaisia tutkintoja ja kursseja ei ole määritelty korkeakoulututkintojen määrittelystä sekä eräiden opintosuoritusten vastaavuudesta annetussa asetuksessa (200/82), vaan niistä on erikseen säädetty sotilasopetuslaitoksista ja niissä suoritettavista tutkinnoista annetussa asetuksessa (479/74). Viimeksi mainitun asetuksen 1 a §:n 2 momentin mukaan upseerin ja yleisesikuntaupseerin tutkinnot suunnitellaan ja järjestetään korkeakoulututkintoina siten, että upseerin tutkinto on perustutkinto ja yleisesikuntaupseerin tutkinto jatkotutkinto. Upseerin tutkintojen rinnastettavuus muihin korkeakoulututkintoihin on käytännössä ollut epäselvä. Tarkoituksena on, että korkeakoulututkintojen määrittelystä sekä eräiden opintosuoritusten vastaavuudesta annettuun asetukseen sisällytettäisiin niin upseerin uudistetun koulutusjärjestelmän mukaiset tutkinnot kuin myös ennen uudistusta suoritettut upseerien tutkinnot.

1.2. Koulutuksen organisaatio

Upseerikoulutuksen ja opistoupseerikoulutuksen koordinoinnista vastaa nykyisin pääesikunta. Puolustusvoimien hallinto- ja johtamisjärjestelmän uudistamiseen liittyen tehtäviä ja päätösvaltaa on tarkoitus siirtää keskushallinnosta alemmille johtoportaille. Upseerin tutkinnot suoritettaisiin maanpuolustuskorkeakoulussa ja opistoupseerin tutkinnot maanpuolustusopistossa. Tutkintoihin johtavaa opetusta ja koulutusta voitaisiin antaa kuten nykyisin muuallakin. Upseerikoulutuksen opetuksen yhteensovittamisvastuu on tarkoitus siirtää perus-

tettavan maanpuolustuskorkeakoulun rehtorille ja opistoupseerikoulutuksen opetuksen ja koulutuksen yhteensovittamisvastuu maanpuolustusopiston johtajalle.

Maanpuolustuskorkeakoulu muodostettaisiin yhdistämällä nykyinen sotakorkeakoulu, taistelukoulu ja kadettikoulu. Päälystööpiston nimi muutettaisiin maanpuolustusopistoksi.

1.3. Sotilasopetuslaitoksista annetun lain kumoaminen

Sotilasopetuslaitoksista annetun lain 1 §:n (93/74) mukaan sotilasopetuslaitoksia ovat reserviupseerikoulu, päälystööpisto, kadettikoulu, merisotakoulu, ilmasotakoulu ja sotakorkeakoulu. Lisäksi sotilaallista ammattiopetusta sekä erikois- ja jatkokoulutusta varten voi olla muitakin sotilasopetuslaitoksia.

Esityksessä ehdotetaan, että sotilasopetuslaitoksista annettu laki kumottaisiin. Puolustusvoimista annettuun lakiin (402/74) lisättäväksi ehdotettu uusi 4 a § koskisi vain sellaisia opetuslaitoksia, joissa suoritetaan sotilasvirkoihin kelpoisuusvaatimuksena olevia tutkintoja.

Tutkintoihin vaadittavaa koulutusta voitaisiin tosin antaa muuallakin kuten nykyisin esimerkiksi edellä mainituissa kouluissa, puolustusvoimien joukko-osastoissa tai muissa kuin puolustusvoimien urheiluopistoissa.

Varusmieskoulutusta ja -kouluja koskevat säännökset ehdotetaan lisättäväksi asevelvollisuuslakiin ja sen perusteella annettaviin säännöksiin ja määräyksiin samassa yhteydessä, kun asevelvollisuuslakia tarkistetaan uuteen puolustusvoimien hallinto- ja johtamisjärjestelmään siirtymisen johdosta.

Edellä esitetystä johtuen sotilasopetuslaitoksista annettu erillinen laki ehdotetaan tarpeettomana kumottavaksi.

1.4. Puolustusvoimien kokoonpanosta määrääminen

Nykyisen lainsäädännön mukaan puolustusministeriö määrää puolustusvoimien rauhan ajan yksityiskohtaisen kokoonpanon. Nyt ehdotetaan, että puolustusvoimain komentajalle siirretään kokoonpanon vahvistamisoikeus siten, että hän voi tarvittaessa siirtää tämän oikeuden myös alaisilleen puolustusvoimien viranomaisille, jos se osoittautuu tarkoituksen-

mukaiseksi. Koko yhteiskuntaa koskevien vaikutusten valvomiseksi ja ohjaamiseksi puolustusministeriö vahvistaisi kuitenkin ne periaatteet, joiden mukaan edellä mainitut voisivat muuttaa organisaatioita. Tällaisia puolustusministeriön päätettäviä asioita olisivat esimerkiksi sotilasyksikköjen siirtäminen paikkakunnalta toiselle tai uusien yksikköjen perustaminen ja entisten lakkauttaminen.

1.5. Varikot ja yhtymät

Puolustusvoimien organisaatiota sääntelevän puolustusvoimista annetun lain 4 §:n mukaan puolustusvoimiin kuuluu muun muassa sotilaslaitoksia ja varikoita sekä lisäksi maa-, meri- ja ilmavoimissa yhtymiä, joukko-osastoja ja yksiköitä.

Pääosa puolustusvoimien varikoista on tarkoitus hallinto- ja johtamisjärjestelmän uudistamiseen liittyen yhdistää yhdeksi kokonaisuudeksi eli materiaalilaitokseksi. Tällä toimenpiteellä pyritään saamaan varikkojen toiminta nykyistä tarkoituksenmukaisempaan ja taloudellisempaan käyttöön. Materiaalilaitoksen perustamisen jälkeen erillisten varikoiden määrä puolustusvoimissa vähenee niin oleellisesti, että laista voidaan poistaa nimike varikko. Jäljelle jäävät varikot sekä myös perustettava materiaalilaitos kuuluisivat käsitteen sotilaslaitos piiriin.

Rauhan aikana puolustusvoimien organisaatioon ei kuulu yhtymiä eikä niitä ole tarkoitus perustaakaan. Yhtymillä on merkitystä lähinnä sodan ajan toiminnassa, kun operatiivisessa tarkoituksessa joustavasti ja useimmiten tilapäisesti kokoonpannaan joukkoja yhdistämällä niitä eri muodostelmista ja aselajeista. Tämän vuoksi ehdotetaan sana yhtymä tarpeettomana poistettavaksi laista.

Ehdotetun lain ruotsinkielisessä versiossa ehdotetaan kielellisistä syistä sana truppavdelning korvattavaksi sanalla truppförband.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä välittömiä taloudellisia vaikutuksia. Valmisteluissa on lähdetty siitä, että maanpuolustuskorkeakoulu toimii kadettikoulun, taistelukoulun ja sotakor-

keakoulun nykyisissä tiloissa. Mainittujen koulujen opettajakunnan ja muiden voimavarojen yhdistäminen mahdollistaa niiden nykyistä tarkoituksenmukaisemman käytön.

Upseerin peruskoulutuksen pidentäminen kolmesta vuodesta neljä vuotta kestäväksi ei sinänsä aiheuta lisäkustannuksia, koska uuteen järjestelmään siirtymisen jälkeen ei enää järjestetä nykyistä noin kahdeksan kuukautta kestävästä kapteenikurssia.

Kustannukset uusimuotoiseen opiskeluun liittyvästä materiaalin hankkimisesta tulevat kahtena ensimmäisenä vuonna olemaan yhteensä noin 1,5 miljoonaa markkaa ja jatkossa noin 100 000—200 000 markkaa vuodessa.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu puolustusministeriössä virkatyönä. Valmistelun pohjana on ollut puolustusministeriön asettaman työryhmän 14 päivänä kesäkuuta 1991 jättämä mietintö. Työryhmän tehtävänä oli valmistella puolustusvoimien sotilashenkilöstön koulutusjärjestelmän uudistukseen sekä hallinto- ja johtamisjärjestelmän uudistukseen liittyvää lainsäädäntöä.

Työryhmän mietinnöstä on saatu lausunto valtiovarainministeriöltä, opetusministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, pääesikunnalta, AKA-VA r.y:ltä, STTK-J r.y:ltä, TVK r.y:ltä sekä VTY r.y:ltä.

4. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993. Samasta päivästä ehdotetaan kumottavaksi sotilasopetuslaitoksista annettu laki (15/66). Ehdotetun lain voimaantulo niveltäisi näin puolustusvoimien uudistuvaan hallinto- ja johtamisjärjestelmään, joka tulee voimaan samana päivänä puolustusvoimista annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta annetun lain (494/90) ja sen nojalla maan jakamisesta sotilaslääneihin ja maanpuolustusalueisiin annetun asetuksen (609/90) mukaisesti.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan puolustusvoimista 31 päivänä toukokuuta 1974 annetun lain (402/74) 4 §, sellaisena
 kuin se on osittain muutettuna 8 päivänä kesäkuuta 1990 annetulla lailla (494/90), sekä
lisätään lakiin uusi 4 a § seuraavasti:

4 §

Puolustusvoimat käsittää:

- 1) puolustusvoimain komentajan;
- 2) pääesikunnan ja aluehallinnon esikuntia;
- 3) maa-, meri- ja ilmavoimat;
- 4) sotilaslaitoksia;
- 5) joukko-osastoja ja muita yksiköitä; sekä
- 6) maanpuolustuskorkeakoulun ja maanpuolustusopiston.

Jollei asetuksella toisin säädetä, määrää puolustusvoimien rauhan ajan kokoonpanosta ja johtosuhteista puolustusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti puolustusvoimain komentaja tai hänen määräämänsä muu puolustusvoimien viranomainen.

4 a §

Maanpuolustuskorkeakoulusta ja siinä suoritettavista korkeakoulututkinnoista ja annettavasta muusta koulutuksesta sekä maanpuolustusopistosta ja siinä suoritettavasta opistotason tutkinnosta ja annettavasta muusta koulutuksesta säädetään erikseen asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
 kuuta 199 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**sotilasopetuslaitoksista annetun lain kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan sotilasopetuslaitoksista 21 päivänä tammikuuta 1966 annettu laki (15/66) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä
 kuuta 199 .

Helsingissä 13 päivänä joulukuuta 1991

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Puolustusministeri *Elisabeth Rehn*

1.

Laki**puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan puolustusvoimista 31 päivänä toukokuuta 1974 annetun lain (402/74) 4 §, sellaisena
 kuin se on osittain muutettuna 8 päivänä kesäkuuta 1990 annetulla lailla (494/90), sekä
lisätään lakiin uusi 4 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

4 §

Puolustusvoimat käsittää:

- 1) puolustusvoimain komentajan;
- 2) pääesikunnan ja aluehallinnon esikuntia;
- 3) maa-, meri- ja ilmavoimat; sekä
- 4) sotilaslaitoksia ja varikoita.

Maa-, meri- ja ilmavoimissa voi olla yhtymiä, joukko-osastoja ja yksiköitä.

Puolustusvoimien yksityiskohtaisen kokoonpanon määrää rauhan aikana puolustusministeriö.

Sotilasopetuslaitoksista on voimassa, mitä niistä on erikseen säädetty.

Ehdotus

4 §

Puolustusvoimat käsittää:

- 1) puolustusvoimain komentajan;
- 2) pääesikunnan ja aluehallinnon esikuntia;
- 3) maa-, meri- ja ilmavoimat;
- 4) sotilaslaitoksia;
- 5) joukko-osastoja ja muita yksiköitä; sekä
- 6) maanpuolustuskorkeakoulun ja maanpuolustusopiston.

Jollei asetuksella toisin säädetä, määrää puolustusvoimien rauhan ajan kokoonpanosta ja johtosuhteista puolustusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti puolustusvoimain komentaja tai hänen määräämänsä muu puolustusvoimien viranomainen.

4 a §

Maanpuolustuskorkeakoulusta ja siinä suoritettavista korkeakoulututkinnoista ja annettavasta muusta koulutuksesta sekä maanpuolustusopistosta ja siinä suoritettavasta opistotason tutkinnosta ja annettavasta muusta koulutuksesta säädetään erikseen asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
 kuuta 199 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

